

Fazil SƏNAN

Şairə Səlbi Baxış ədəbi mühitə gəldiyi gündən qələm həmkarlarının hörmətini qazanıb.

Şairə ilə tanışlığım bir neçə il öncəyə təsadüf edir. Müəyyən tədbirlərdə onun yoldaşlarla ünsiyyəti zamanı çəkinəckli danışığı yazın gəlişini qarşılayan bənövşəni və çəmənlərin bəzəyi olan laləni xatırladır.

Dinləməyə üstünlük verən Səlbi xanım danışanda sifətinə qonmuş bənövşə həyası və lalə qızartısı istər-istəməz nəzərdən yayınmır.

Bənövşə həyasına və lalə qızartısına bürünərək zamanədən "geri" qalan incə ruhlu Səlbi Baxışa tanıyan hər kəs hörmət və qayğı ilə yanaşır. Daxilən təmiz olan şairə sadələvhlüyündən kim nə desə inanır. Belə xarakterli insanlar cəmiyyətdə çox azdır. Ətrafı bürüyən çirkab üçün təmizliyi qoruyub saxlamaq üçün insanın xarakterində məhz o bənövşə həyası və lalə qızartısı olmalıdır. Oxucular həmin həya və qızartını şairənin kitabı ilə tanışlıq zamanı da görə biləcəklər.

Səlbi Baxışın sayca beşinci kitabı "Gözler danışanda" adlanır. Uluların belə bir deyimi var: "Göz görməsə könül sevməz". Doğru fikirdir. Təbiəti və cəmiyyəti görə gözəldür. Görünən hər bir şeyin fotusu gözler vasitəsi ilə çəkilərək təfəkkürə ötürülür. Və həmin "foto"nun görüntüsü təfəkkürdə" analiz" edilərək düşüncəyə qaytarılır və niqt vasitəsi ilə yazılı və yaxud şifahi formada özünü göstərir.

Dahi Şekspir deyirdi: "Görmək, hiss etmək-düşüncədir. Dərindən fikirləşmək isə həyatdır". İnsan gözəllik aşıqıdır və gözəlliyi görüb qiymətləndirmək də məhz gözler vasitəsilə mümkündür.

Sevginin günahkarı gözlerin danışmasıdır. Göz ürayın aynasıdır və heç vaxt yalan danışmır. Lal baxışların "söhbətini" yaşamayan insan yoxdur. Gözler hər cür "danışa" bilir. Biz bu danışığı yalnız ülvə məhəbbət mövzusunə toxunan tərəfini izləyəcəyik.

O söhbətdə Məcnunu səhrada, vəhşilər arasında, Kərəmi alov içində, Fərhadı isə külüngü ilə Bisütun dağıni parçalayan zərbəsində görürük.

Bunların hamısının səbəkarı gözlərin danışığıdır. O danışığda təmiz sevgi var. Həmin sevgi insanı həyata bağlayır. Böyük fransız yazıçısı Balzak nəhaq yerə demirdi: "Yaşamaq üçün sevmək gərəkdir."

Görək Səlbi Baxış həməni hiss və duyğuları oxucuya necə çatdırır? "Acı gerçək" şeirində:

**Axı bu sevdanın dərdi-qəmi var,
Həsət, itizarı, min sitəmi var.
Qəlbin vüsəl dəyə coşan dəmi var,
Bütün sevanların acısı gerçək.**

Bu kitabda yer alan şeirlərdə Səlbi xanımın incə duyğuları, könül səsi, saf məhəbbəti, həyat müşahidələri öz əksini tapır. Onun poeziyasında həm ənənəvi lirikanın səmimiyyəti, həm də müasir düşüncənin aydın nəfəsi duyulur. O, sözün səhrinə inanır və sözü ilə insan qəlbinə yol açır.

"Birgə gülək" şeirində isə belə deyir:

**Sevgimi dər çiçək-çiçək,
Şahid olsun hər kəpənək.
Gəl, qəlbimdə bir yuva qur,
Bir danışaq, birgə gülək.**

Onun misralarında daxili aləmi, arzuları, sevinci və kədəri oxucuya səmimi boyalarla çatdırılır.

Şairənin poetik nəfəsində sadəlik və səmimiyyət ön plandadır. O, təmtəraqlı sözlərdən çox, sadə kəlmələrlə oxucuya təsir göstərməyi bacarır. Bu isə onun poeziyasını oxunaqlı və təsirli edir.

BƏNÖVŞƏ HƏYASI

**Bu dəli könlümün gözü də sənsən,
Dilimin söhbəti, sözü də sənsən.
Mən sənə sevgimi necə bildirim?
Axı bu sevginin özü də sənsən.**

"Səni gözləmişəm" şeirindən görənən bu nümunədə şairə "Bu dəli könlümün gözü də sənsən" deməyi ilə hər şeyə sevdininin gözü ilə baxır. Sənə sevgimi necə bildirim deməsində "Axı bu sevginin özü də sənsən" fikrinə gəlir. Burda gözler danışır. Ürəkdən keçənlər "ürəyimin gözü sənsən" deməsi ilə sevgisini bildirir.

Sonra isə -

**Sənə qurban olsun bu şirin canım,
Səninlə zülmətdən sıyrıldı danım.
Açıb ürəyimi görə bilsəydin,
Görərdin adınla bir coşur qanım.**

Sevgini xoşbəxtlik kimi qəbul edən şairə xanım məhəbbətsiz dünyanı qaralıqlıq bir dünyaya bənzədir.

Yazın ilk gəlişini kol dibində gözəlliyi ilə diqqəti cəlb edən bənövşəni müxtəlif qələm sahibləri müxtəlif formada vəsf ediblər. Çox az şair tapmaq olar ki, təbiətin bu nazlı, boynueyri gözəlini nəzmə çəkmişin. Kitabda Səlbi Baxışın da "Bənövşə" adlı şeirinə yer verilib. Məlum məsələdi çox işlənməmiş bir mövzuda şeir yazmaq çətin və məsuliyyətli. Səlbi Baxış bu çətin və məsuliyyətli işin öhdəsindən layiqincə gəlir. Şairə orijinal, özünəməxsus fərqli "Bənövşə" şeiri ərsiyə gətirir.

**Nədir bu gözəllik sənə, bənövşə,
Salmısən könlümü bəndə, bənövşə.
Gizlətmə eşqini, məhəbbətini,
Bilirəm saf eşqə sədaqətini.**

İlk baxışdan bənövşənin gözəlliyinə vurulan şairə eşqini gizlətməməyi məsləhət görür, eşqə sədaqətli olduğunu bildirir.

**İcazə ver, edim məlhəm yarana,
Yayılısın sevgimiz bütün cahana.**

Şairə bənövşənin məhəbbətdən yaranmış könlünə öz eşqi, məhəbbəti ilə məlhəm olmaq istəyir. Bu saf eşqin cahana yayılmasından ehtiyat etmir. Çünki bənövşənin də şairənin də amalı sevib-sevilməkdir.

**Niyə kol dibində tənha qalıbsan?
Hicrandan qəlbinə atəş salıbsan.
Həsət, itizarı çəkib içinə,
Qoşulma vədəsiz ömür köçünə.**

Aşıqlər də sevdə əzabını təklidkə çəkər. Bənövşə də kol dinində tənha qalıbdır. Bənövşənin bütün iztirabları içində çəkdiyini görə şairə, vədəsiz ömür köçünə qoşulmamağı məsləhət görür və son bənddə fikrini aşağıdakı kimi yekunlaşdırır.

**Naşılar dərđini qanmır, qanmasın,
Səlbini tək Allah yanlış sanmasın.
İlk bahara könül verib inandin,
Az ömürlə bu cür sevgi qazandin.**

Axırncı iki misrada fikir yeniliyi Səlbi Baxışın "Bənövşə" şeirini başqa "Bənövşə" şeirlərindən fərqləndirir.

Həqiqətdə "Bənövşə" baharın gəlişinə inanıb onu qarşılamağıyla öz sevgisini bildirir. Ömrünün az olmasına baxmayaraq "məhəbbət gülü" kimi sevanlərin rəğbətini və sevgisini qazanaaraq gözəlliyinə şeirlər qoşulur. Naşılar, nadanlar bənövşəni duymasalar da bənövşə onu özünə dərđ etmir. Çünki onun Səlbi Baxış kimi duyan, sevan, şəninə şeir qoşan şairəsi var. Burda bənövşə özünü xoşbəxt hesab edir. Oxucu şeirdən göründüyü kimi Səlbi Baxışda bənövşə həyasını hiss etməmiş olmaz. Bu qələm sahibinin xarakterinin yazılarında əks olunması deməkdir.

Səlbi Baxışın şeirlərində sevgi əsas mövzu kimi çıxış edir. Lakin bu sevgi iki insan arasında olan hisslə məhdudlaşmır, həm də Vətənə, təbiətə, həyata duyulan məhəbbət kimi geniş mənada təqdim olunur.

Səlbi Baxış yaradıcılığında Vətənpərvərlik mövzusu qırmızı xətt kimi keçir. İşğal olunmuş Qarabağ və onun azad olunması yolunda şəhid olan övladların nakam həyatı şair ürayının ağrısına səbəb olmaqla yanaşı, qələmində alovlu misralar ilə oxucu gözündə yaşa çevrilir.

**Sızladı yurdumun torpağı, daşı,
Kədərən ağardı dağların başı.
Buludlar göynədi tökdü göz yaşı,
Arzusu kəm qalmış mərd şəhidlərə.**

Şəhidlərin nakam ömründən yurdun torpağı, daşı da sızlayır, buludlar göz yaşı tökür. Torpağa tökülən şəhid qanı lələlər bitirdiyi üçün "Odur ki, ətirə bələnməmiş hər yan" deyən şairin ürək ağrısı şəhid balaların unudulmaz xatirəsinin əksidir. İşğal olunmuş torpaqların azad olunmasından sevinən şairə fəxr-lə yazır:

**Səlbi, yaz, durmadan titrət cahanı,
Qoy ellər tanısin hər qəhrəmanı.
Qələbə müjdəsi sardı hər yanı,
Yağının qəddini əydi şəhidlər,
Şəhidlik ehramı geydi şəhidlər.**

Şairənin sevinci yerə-göyə sığmır. Qələbə xəbərinin hər yana yayılmasından fəxarətlə danışır. Niyə sevinməsin axı Səlbi Baxış? Otuz ilə yaxın işğal altında olan torpaqlar 44 günə düşməni tapdığından azad olunması hərbi tarixində nadir hadisə kimi dəyərləndirilməsi "Ali zirvə səindir" şeirində öz əksini tapır.

**Anacan mən ölmədim,
Şəhadətə ucaldım.
Üzün gülsün, ay ana,
Düşməndən qisas aldım.**

Misralarının yazılmasına səbəb olur. Şairə özünün qələm, dəftəri ilə torpaqların işğaldan azad olunması uğrunda düşmüş əsgərlərin sırasında hiss edərək yazır:

**Səlbi, qələm, dəftərin,
Hərəsi bir əsgərdi.
Yazıb elə çatdırmaq,
Özü də bir hünərdi.**

Şairə fikrindən yayınmır. Ordumuzun qəhrəmanlığını, vətən uğrunda şəhadətlik zirvəsinə ucalan övladların iğidliyini gələcək nəsle ötürülməsi üçün qələmini mənəvi əsgərə çevirir. "Ey Ali Baş Komandanım" şeirində deyir:

**Gözünü heç qırpmadın sən,
Nə vaxt gördüm səngərdəsən.
Tarix yazan sərkərdəsən,
Ey Ali Baş Komandanım!**

Tarixi həqiqətdən danmaq mümkün deyil. Səlbi Baxış "Tarix yazan sərkərdəsən" misrası ilə tarixi həqiqətə işıq tutmaqla vətəndaş kimi öz sevincini oxucusu ilə bölüşür.

"Şəhid anası" şeirində:

**Məğrur dayan ay qadın,
Sevinməsin qoy yadın.
Türk qızısan, türk adın,
Sən ey, şəhid anası.**

Şəhid anasının ümumiləşdirilmiş obrazı yaradaraq bütün şəhid analarına öz rəğbətini bildirmişdir. Səlbi Baxış "Sussun silahlar" şeirində müharibəyə nifrətini bildirir və gəncliyin də bu ruhda böyüməsini istəyir. Müharibənin qanlı-qadasını görüb yaşayan şairə bir ana kimi həmin ağrıları içindən keçirərək qələmə almaqla insanları sülhə çağırmaqla müharibəsiz dünya arzusunu bildirir. Cəmiyyətdə olan haqsızlıq şair ürayində dərdə çevrilir. Tarixən həmişə belə olub və bundan sonra da belə olacaq. Çünki həyatda ideal insan olmadıqı kimi, ideal cəmiyyətdə yoxdur. Məşahidə qabiliyyəti güclü olan qələm adamları həmişə haqsızlığa qarşı barışmaz olublar. Və əsərləri ilə insanları tərbiyə edərək arzuladıqları ideal cəmiyyəti qurmağa çalışsalar da bunun utopyadan başqa bir şey olmadığını

bilsələr də inadlarından əl çəkməyiblər. Səlbi yaradıcılığında da ictimai məzmunlu şeirlər az deyildi. Ətrafında olan haqsızlığı görə şairə belə bir dünyaya gəldiyinə peşiman olduğunu aşağıdakı kimi əks etdirir.

**Kimə baxırsansa gözləri qan-yaş,
Dünyanın işinə qalmışam çaşbaş.
Belə bir dünyaya gəlməzdim ki, kaş,
Nadanın əlində solur gül-çiçək.**

"Verir" şeirində isə belə deyir:

**Günahı, babalı, savabı qanmır,
Binəsi görür, dərđinə yanmır.
Dərd can axtaranda niyə utanmır,
Bu Səlbi Baxış nişana verir.**

Şairin ürayi dərđ yuvasıdır. Bütün haqsızlıqların ağrı-acısı şairin içindən keçdiyi üçün qələmin ucunda misralara çevrilməyi ilə şairə xanım təsəlli tapır və ovunur. Ona görə dərđ nadanı yox, Səlbi Baxışın ürayini nişana alır və sonda "Verir" şeiri yaranır.

Kitabda 27 bənd bayatı da verilib. Dörd misra, yeddi hecalı şeir növü olan bayatıda qələmi sınamaq çətinidir. Dörd misraya şair istək və arzusunu sığışdırmaq üçün qabiliyyət və istedad tələb olunur.

**Əzizim, bax yağışa,
Fələkdə tərs baxışa.
Nə verdin alammadın,
Axı Səlbi Baxışa.**

Fələyin tərs baxışına etiraz edən şairə həzin bir səslə Səlbi Baxışa nə verməsən ki, ala bilmirsən deyir.

**Eləmi, yana-yana,
Dərdim var xana-xana.
Alışdı eşqin odu,
Qığılıcı saldı cana.**

Gözlərin danışmasından alışan eşqin odundan cana qığılıcı düşərək tədricən alovlanmağa başlayır.

Bayatının məzmununa görə bir növü ölüm və yas mərasimi ilə bağlı olduğuna görə ağı adlanır.

**Eləmi, düzüm ağlar,
Dilimdə sözüm ağlar.
Ana can, sən gedəndən,
Qalıbdı gözüm ağlar.**

Göründüyü kimi ana itkisi şairənin ürayində yaraya çevrilibdir.

**Eləmi, qara bağlar,
Ürayım yara bağlar.
Şəhidə göydə quşlar,
Yerdə dağ-daşım ağlar.**

Dörd misradan göründüyü kimi şairənin şəhidə sonsuz ehtiramı oxucu diqqətini çəkir.

Bunlarla bərabər, oxucu kitabda itəf şeirlərinə və dəyişmələrdə qarşılaşacaq. Səlbini özünə həsr olunmuş şeirlər şairənin qələm həmkarları yanında hörmətinin təsdiqidir.

Kitabda esse xarakterli publisist yazılarda qələmini sinayan şairə Səlbi Baxış nəsr sahəsində də istedadını nümayiş etdirməsi gələcəkdə yazacağı hekayə, povest və s. signalıdır fikrini desək bizcə yanlışlarıq. Bunu onun yazdığı resenziyalar və publisist yazılar da təsdiq edir. "Yalan şirin zəhərdir" və "Ailə müqəddəsdir, onu qoruyun" nəsr nümunələrində qoyulan problemlər günümüzün aktual mövzudur.

"Ailə müqəddəsdir, onu qoruyun" yazısında Səlbi Baxış "Kişi olmaq-yalnız güc deyil, məsuliyyətdir. Əsl güc sevdiklərini qoruya bilməkdir" deməsi ailəsi olanlara, xüsusən narahat ailələrə bir SOS-dur. (yeni həyacan signalı)

İnanırıq ki, "Gözler danışanda" kitabı hər bir oxucunu sevgi ilə düşündürəcək, duyğulandıracaq və qəlbinə isti bir siqal çəkəcəkdir.

Əminəm bu kitabı vərəqləyən hər kəs öz həyatından bir parça, öz hisslərindən isə bir iz tapa biləcək.

Şairə xanıma yeni yaradıcılıq arzusu ilə...